İSTEMEYE DAİR

Dünyada insanların mesut olabilmesi için topu topu iki yol varmış. Bunlardan biri bütün istediklerini elde etmek ki şüphesiz bu fevkalade bir şeydir. İkincisi ise elde edebileceklerini istemesini bilmektir. Birincisi pek zor, her kula nasip olmaz bir mazhariyet olduğuna göre dünyaya böyle bir talih ile gelmeyenler, eğer akıllı iseler, ikinci yoldan gitmeli imişler.

Peki, akılsız iseler hangi yoldan gideceker? diye soracağınızı tahmin etmiyorum. Çünkü dünyada kendisinin akılsız olduğunu kabul eden bir tek insan yoktur. Akıl bahsi açıldığı zaman, pek sevdiğim için sık sık tekrar ederim. Descartes filozofun meşhur bir sözü vardır. Der ki: "Dünyada, insanlar arasında en iyi, en isabetli dağıtılmış olan şey akıldır." Hiç kimse ondan kendisine az düşmüş olduğunu iddia etmez. Herkes kendi aklından memnundur. Olsa olsa başkalarının akılsızlığından şikâyet eder. Ama galiba, hissemize kâfi miktarda akıl düşmüş olduğuna sahiden inandığımız içindir ki şu fani dünyada birçok talihsizliğe uğruyor, mesut olmak isterken bahtsızlıklara düşüyoruz. (...)

Mesela bugün, sizin de tanıdığınız öyle aileler vardır ki kendi imkânlarını hiç hesaba katmadan başkalarını örnek tutarak onların sürdüğü hayatı sürmeye kalkmakta bu yüzden perişan olmaktadırlar.

(...) Eğlencelerin hiçbirini kaçırmamak, lüksün en pahalısına nail olmayı gaye edinmek, kendi seviyesinde olmayan insanların dolaştıkları yüksekliklerde uçmayı en tabii hak saymak gibi ölçüye gelmez istekler, ne yazık ki birçok aileleri her zaman, felakete değilse bile, sık sık talihsizliklere, bahtsızlıklara sürüklüyor.

Hâlbuki yine başka bir filozofun, delilliğe methiye yazmış olan meşhur Erasmus filozofun pek güzel olduğu kadar pek de doğru bir sözü vardır. "Kendi tabii hâlinde bulunan hiçbir varlık bahtsız olamaz." diyor. Yoksa insan, kanatları olmadığı için ve bir at da börek yiyemediği için bahtsız sayılabilirdi. Hâlbuki ne insan, kanatları olmadığı için bahtsızdır ne de at börek yiyemediği için. Yani her ikisi de bunları istemedikleri müddetçe tabii hâllerini muhafaza ederler ve bahtsızlığa uğramazlar. Ama bir insan tasavvur ediniz ki atın börek istemesi gibi yapamayacağı, hazırlamasına imkân olmayan bir şeyi gönlüne koyar ve onu istemeye başlarsa işte o andan itibaren saadetin eşiğinden uzaklaşmış olur. (...)

Fazla kazanmayı isteyiniz çünkü bu, fazla çalışmak sayesinde mümkündür. Daha rahat bir hayat seviyesine yükselmeyi isteyiniz çünkü bu sizin tabii hakkınızdır ve yine çalışarak bu isteğinize, hem de kısa zamanda nail olabilirsiniz. Fakat mesela günde yüz kuruş kazanabiliyorsanız bu kazancınızla günde bin kuruş kazananların hayatına ayak uydurmayı istemeyiniz. (...)

Elde edemeyeceği kudretlere sahip olmak isteyen adam bedbaht olurken bir başkası sahip olduğu kudreti yavaş yavaş arttırarak mesut olabilir.

Ama bu mevzuda bütün mesele, pek tabiidir ki insanın ancak yapabileceğini isteyecek bir aklıselime sahip olması, iradesini zapt etmeyi bilmesi etrafında toplanır. Bu da kolay işlerden değildir. Bilirsiniz, insanoğlu dünyaya geldiği andan itibaren, daha çelimsiz bir yavru iken, nefes almaya başlar başlamaz istemeye de başlar. Yemek ister, içmek ister, biraz daha büyüyünce etrafında neyi görürse ister. Verilmezse yaygarayı koparır. Bu yaygaraya dayanamayan ana babalar da çocuklarını susturmak için ona ne isterse vermek yolunu tutarlar. Fakat hiç de iyi etmezler çünkü günün birinde onun istediğini veremeyecek duruma düşeceklerdir.

Bilmem bilir misiniz, pek meşhur hikâyedir: Kralın biri sevgili oğlunu daha küçük yaştan itibaren hiçbir isteğinden mahrum etmemeye karar vermiş. Ona bir mürebbiye tutarak "Benim çocuğum ne isterse vermek senin vazifendir." demiş. Bir müddet işler yolunda gitmiş.

Fakat günün birinde bakmış ki çocuğu, sarayın bahçesinde "Ver" diye feryadı basıyor, mürebbiye de oturduğu yerde "Verememe" diye ayak diretiyor. Fena hâlde kızmış. Hemen onların yanına giderek terbiyeciye çıkışmaya başlamış: — Sen benim emrimi nasıl olur da dinlemezsin? Ben sana bu çocuk ne isterse vereceksin, demedim mi? deyince mürebbiye:

— Öyle bir şey istiyor ki siz de veremezsiniz, demiş.

— Ne istiyor, söyle bakalım.

— Güneş havuza düşmüş, onu istiyor.

Hikâye belki biraz mübalağalıdır ama içinde bir hakikat payı da yok değildir. İnsanların istemesine daha küçük yaşlardan başlayarak makul sınırlar çizilmezse onlar büyüdükleri zaman evvela olmayacak şeyleri, sonra da yapamayacakları şeyleri istemekten kendilerini alamazlar. Çocuklarınızın bahtsız olmasını istemezseniz onları ancak elde edebilecekleri şeyleri istemeye alıştırınız.

Şevket Rado, Eşref Saat

METNİN İNCELEMESİ

KONU: İnsanın isteklerinin nasıl olması gerektiği.

ANA FİKİR: İnsan, olanakları kapsamında sahip olabileceklerini istemelidir.

YARDIMCI DÜŞÜNCELER:

- Dünyada insanların mutlu olabilmesi için iki yol vardır.
- İnsanın istediği her şeyi elde etmesi mutluluk kaynaklarından biridir hem de en makbul mutluluk kaynağıdır.
- İnsanın mutluluk kaynaklarından biri de sahip olabileceklerini istemesini bilmektir.
- İnsanın istediği her şeyi elde etmesi oldukça güçtür ve her insana nasip olmaz.
- Dünyada kendini akılsız bulan hiçbir insan yoktur.
- Aklının yeterli olduğunu düşünen insanoğlu hayatta mutsuz olur ve çeşitli şansızlıklara uğrar.
- Kendi olanaklarını düşünmeden kendinden daha fazla olanaklara sahip insanlar gibi yaşamaya çalışanlar perişan olurlar.
- Çokça kazanmak, çokça çalışmakla mümkündür.
- Sahip olduğu gücü yavaş yavaş arttıran insan mutlu olur.
- Çocuklarının mutlu olmasını isteyen aileler; istekleri konusunda çocuklarına makul sınırlar belirlemeli, sahip olabilecekleri şeyleri istemeleri konusunda onları yönlendirmelidir.

ŞEVKET RADO

Üsküp'te doğdu. Balkan Savaşı'nın başlaması üzerine ailesiyle birlikte İstanbul'a geldi. Ortaokul ve lise tahsilini İstanbul'da yapan yazar, lise son sınıftayken bir gazetede çalışmaya başladı. Liseyi bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine başladı. İkinci sınıftayken kaydını Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine aldırdı. Bu okuldan mezun olduktan sonra İstanbul'a dönerek 1939'dan itibaren çeşitli gazetelerde fıkra ve sohbet yazarlığına başladı. Bazı liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. İstanbul Radyosunda Aile Sohbetleri adıyla haftalık konuşmalar yaptı. Çeşitli dergiler çıkardı. Elli yıllık gazeteciliğinde gösterdiği başarılardan dolayı 1987'de Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü'nü aldı.

Şevket Rado

Sanat hayatına şiirle başlayan Rado, asıl ününü sohbet ve fıkra türünde yazdıklarıyla sağladı. Sade bir dil ve içten bir üslupla yazdığı eserlerinde iyimser bir bakışla insana ve hayata dair duygu ve düşüncelerini anlattı. Çok yönlü kişiliğini ve geniş kültürünü yazılarına başarıyla yansıttı. Eşref Saat, Ümit Dünyası, Hayat Böyledir, Aile Sohbetleri (sohbet); 50. Yılında Sovyet Rusya, Amerikan Rüyası (gezi yazısı); Hayat Ansiklopedisi (ansiklopedi) yazarın başlıca eserleridir.

SORULAR

SORU 1:

Aşağıdakilerden hangisi sohbetin özelliklerinden değildir?

A) Yazar, okuyucuyla konuyla ilgili duygu ve düşüncelerini paylaşır.

B) Anlatımda atasözlerine, deyimlere, anekdotlara, mizahi fıkralara ve anılara yer verilebilir.

C) Dil; göndergesel işlev, heyecan bildirme işlevi ve alıcıyı harekete geçirme işlevinde kullanılır.

D) Kamuoyu oluşturmak amacıyla yazılır.

E) Samimi, içten bir üslup benimsenir.

Cevap: D

SORU 2:

Sanat hayatına şiirle başlayan ……., asıl ününü sohbet ve fıkra türünde yazdıklarıyla sağladı. Sade bir dil ve içten bir üslupla yazdığı eserlerinde iyimser bir bakışla insana ve hayata dair duygu ve düşüncelerini anlattı. Çok yönlü kişiliğini ve geniş kültürünü yazılarına başarıyla yansıttı. Eşref Saat, Ümit Dünyası, Hayat Böyledir, Aile Sohbetleri sohbet türündeki eserleridir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki yazarlardan hangisi getirilmelidir?

A)Ahmet Rasim
B)Şevket Rado
C)Nurullah Ataç
D)Suut Kemal Yetkin
E)Ahmet Kabaklı

Cevap: B